

JO FREEMAN ALIAS JOREEN

(1945 -)

Prezentace Veroniky Ochmanové a Martiny Hynkové, 13. 12. 2004

Joreen =přezdívka v ženském hnutí

americká feministka, aktivistka, politoložka, novinářka, spisovatelka a právnička.

Už za studií byla velmi aktivně zapojena do studentských hnutí. Účastnila se demonstrací na podporu rovného zacházení s Afroameričany, svobody projevu a vyjádření politického názoru, protestů proti válce ve Vietnamu a stala se jednou z vůdčích osobností ženského hnutí.

Nadšení z nastartovaného sociálního hnutí bylo tlumeno vzájemnými spory mezi jednotlivými skupinami, kterým se Joreen snažila porozumět ve svých člancích, z nichž nejznámějším se stala „Tyranie nestrukturnosti“. Nestrukturnost znamená, že pouze moc ve skupině zůstává skrytá, každá skupina má svoji strukturu a skupina tzv. nestrukturovaná je ve skutečnosti založena na přátelských (neformálních) sítích, které při absenci demokratického rozhodovacího mechanismu dělají samy důležitá rozhodnutí a fakticky vykonávají moc, ovšem nenesou odpovědnost.

Jo Freeman rozeznávala dva hlavní zdroje feministického hnutí. „Mladší“ utvářený v rámci širšího hnutí za lidská práva spolutořený studentskými antiválečnými protesty a „starší“ reprezentovaný etablovanými organizacemi jako NOW nebo WEAL, které jsou schopny vést celonárodní kampaně za prosazování ženských požadavků.

Jo Freeman pomáhala zakládat organizaci NOW v Chichagu a v New Yorku.

NOW (National Organization for Women), založena 1966, u jejího zrodu stála Betty Friedan, dnes je největší americkou feministickou organizací, má okolo 500 000 přispívajících členů a organizace ve všech státech USA.

Zdroj: <http://www.jofreeman.com/joreen/joreen.htm>

<http://www.now.org/>

Joreen: „**TYRANIA BEZŠTRUKTÚRNOSTI**“ (in *Radical Feminism*, 1973)

V období, kdy se formovalo ženské hnutí, se klad velký důraz na tzv. bezstrukturované skupiny jako na hlavní organizační formu hnutí, a to jako reakce na přesstrukturovanou společnost. Čím více se tento termín používal, tím méně se zkoumala myšlenka bezstrukturnosti jako samozřejmé vlastnosti ženského hnutí. Jeho hlavním cílem bylo v počátku zvyšování sebevědomí, ale když se členové rozhodly konat něco specifitějšího, narazily na problém: aby došlo k dalšímu vývoji, musí se zbavit předsudků o organizaci a struktuře. Struktura sice může být zneužívána, ale pokud se jí kvůli tomu zbavíme, odepřeme sami sobě potřebné prostředky na další rozvoj => bezstrukturovanost je nefunkční!

Formální a neformální struktury

Bezstrukturovaná skupina neexistuje - strukturovanosti se nejde vyhnout -> usilování o bezstrukturovanou skupinu je neúčinné.

Idea bezstrukturnosti brání pouze formování formálních struktur, ne však neformálních.

Tzv. bezstrukturovanost se stává způsobem maskování moci a uvnitř ženského hnutí ji nejvíce brání ty ženy, které mají největší moc.

Pokud je struktura skupiny neformální – pravidla rozhodování jsou známé jen některým a vědomí moci se zužuje na ty, kteří pravidla znají. **Pravidla rozhodování musejí být jasné a přístupné každému, a to je možné jen tehdy, pokud jsou formalizovaná.** To neznamená, že by formalizace struktury skupiny zničila její neformální podstatu (není na překážku, když neformální struktura má rozhodující kontrolu, např. když zúčastnění lidé

nemají dostatečnou zodpovědnost za potřeby skupiny). **Bezstrukturovanost je z organizačního hlediska nemožná.** Nemůžeme si vybrat, zda chceme strukturovanou, nebo bezstrukturovanou skupinu, ale jen to, **zda skupina bude anebo nebude formálně strukturovaná.**

Strukturovaná skupina má vždy formální strukturu, přitom může mít i **neformální strukturu.**

Nestrukturovaná skupina (tj. úmyslně se nestrukturovala) má **vždy jen neformální či skrytou strukturu.**

Neformální struktura především v nestrukturovaných skupinách, tvoří **základ elity.**

Podstata elity

Elita: nejvíce zneužívané slovo v ženském hnutí

Tyto přátelské skupiny fungují jako **sítě** (network) kromě jiných běžných komunikačních kanálů, které si skupina mohla stanovit => lidé z těchto sítí mají ve skupině **větší moc**, a to proto, že jsou přátelé, navzájem se společensky stýkají a konzultují, když je např. třeba přijmout společné rozhodnutí.

Pokud v **nestrukturované skupině** existuje jen **jedna** taková **sít'**, tvoří **elitu.**

Pokud ve **strukturované skupině** existuje **jediná** taková **sít'**, **může**, ale **nemusí být elitou** (záleží to na jejím složení a na podstatě formální struktury). Zde většinou zápasí o formální moc dvě či více přátelských sítí.

Elitní a exkluzivní **podstata přátelských neformálních komunikačních sítí** není novým fenoménem ani v ženském hnutí, ani pro ženy samy – takové neformální vztahy vyloučily ženy z účasti na rozhodování v ucelených skupinách, kterých byly součástí. Tyto sítě vytvořily mentalitu „třinácté komnaty“, která zabránila ženám jako skupině (i některým jednotlivým mužům) v rovnocenném přístupu ke zdrojům moci či společenským hodnotám.

Množství energie ženského hnutí bylo v minulosti nasměřováno na **formalizování procesu rozhodování a selekce**, aby se vyloučení žen dalo konfrontovat přímo. Tyto snahy sice nezabránily neformálním, často mužským sítím v diskriminaci žen, ale podstatně jim to zkomplikovaly.

Od té doby, co skupiny ženského hnutí učinily konkrétní rozhodnutí o tom, **kdo** v nich **převezme výkonnou moc**, používají se rozdílná **kritéria** (většina je v souladu s linií tradičních ženských charakteristik) umožňující účast v neformálních elitách hnutí, a tím i na výkonné moci, *zahrnující* původ, osobnost nebo dostatek času, naopak *nezahrnují* kompetence, vztah k feminismu, talent či možný přínos pro hnutí.

Způsob, jakým se člověk **stává členem neformální elity:**

- je členem skupiny od jejího vzniku,
- dostal se do ní později.

Pro toho, kdo pracuje na plný úvazek či má podobné závazky, je obvykle nemožné propracovat se do vnitra neformální struktury. Formální struktury rozhodování jsou proto pro přepracované lidi velmi důležité. Zavedený proces rozhodování je zárukou, že každý se ho může do jisté míry účastnit.

Neformální struktury jsou nevyhnutelné, všechny skupiny tvoří neformální struktury jako výsledek modelů interakce mezi členy skupiny.

Když se neformální elity kombinují s mýtem „bezstrukturovanosti“, může se stát, že při použití moci nebudou mít žádné překážky.

Skupina si nemůže vynutit zodpovědnost neformálních struktur usilujících o udržení vlivu, je závislá na zájmech elity.

System hvězd

Myšlenka nestrukturovanosti vytvořila tzv. systém hvězd.

Veřejnost očekává, že ženské hnutí vyjádří nějaký svůj oficiální postoj, ale ženské hnutí neustanovilo žádnou mluvčí – nikoho, kdo by oficiálně tlumočil jeho názory, zato však upozornilo na spoustu výrazných ženských individualit, které veřejnost zajímají. Tyto ženy pak jsou jakoby automaticky pasovány do rolí mluvčích ženského hnutí, a to se samozřejmě

všem nemusí líbit. Taková situace vede v rámci ženského hnutí k nepřátelským výpadům vůči ženám s nálepkami hvězd. Ty se pak cítí rozčarovány, když jsou napadány za své názory a vede to k tomu, že se s hnutím přestávají identifikovat, odmítají za ně odpovědnost, případně jej zcela opouští.

Politická bezmocnost

Nestrukturované skupiny mohou být velmi efektivní při povzbuzování, aby ženy o svých problémech začaly mluvit, ale už neumějí pohnout věci dopředu. Když se ženám už „nechce len rozprávát“, znění povahu své činnosti na formalizovanou a závaznou.

Nestrukturované skupiny se dobře soustředí na lokální projekty nebo na povzbuzování sebevědomí žen, ale když nemají další cíle obrací svou energii a kontrolování ostatních členů skupiny.

Některé ženy nespokojené s takovou situací se pak obrací na jiné politické organizace, které jim poskytují možnosti, jak efektivněji prosazovat své politické požadavky. Tyto ženy jsou i v politických stranách i v ženském hnutí logicky v něm vytváří nové neformální sítě, kterou jsou v konfliktu se starými neformálními sítěmi, protože jen zřídka chtějí být jen „nevinnými studentskými spolky“, dostává se jim pak nálepek jako „červená hrozba“, reformistická hrozba“, „lesbická hrozba“ nebo „přímá hrozba“. Jedinou alternativu k tomuto stavu vidí Joreen v institucionalizaci mocenské struktury hnutí, která povede ke zprůhlednění situace.

Jedinými oficiálně strukturovanými skupinami žen schopnými vytvořit národní kampaň je NOW a WEAL + některé ženské levicové skupiny. Neformální, rozdrobené skupinky žen, mají možnost si vybrat pouze jejich kampaň podpoří nebo ne, ale nejsou schopné vytvořit kampaň vlastní.

Shrnutí:

Limity nestrukturovanosti ženského hnutí:

- Politická neefektivnost
- Exkluzivita členství, které je diskriminační vůči ženám, které se nemohou zapojit do sítí neformální spolupráce

Když hnutí záměrně neurčuje, kdo v něm vykonává moc, moc tím nezruší, ale rezignuje na to vyžadovat od těch kdo moc vykonávají odpovědnost za jejich činy.

Principy demokratické strukturace podle Joreen:

1. Delegation pravomocí na konkrétní lidi pro jednotlivé úkoly
2. Kontrola pověřených osob těmi, kteří je vybrali
3. Rozdělování moci mezi co nejvíce lidí, jak jen je to možné a rozumné
4. Rotace (časová omezenost) jednotlivých funkcí
5. Přidělování funkcí podle racionálních kritérií (schopnost, zájem, odpovědnost)
6. Předávání informací, jak jen to je možné (informace=moc)
7. Rovný přístup ke zdrojům hnutí